

A polgári védelem és a katasztrófavédelem eddig elért eredményeire alapozva, a stratégiai célok figyelembevételével a **Polgári Védelmi Tanácsadó Testület** (továbbiakban: Testület) munkaprogramjának megfelelően, vizsgálja és értékeli az BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (továbbiakban: OKF) és irányítása, felügyelete alá tartozó szervezetek munkáját, tevékenységét, társadalmi megítélését.

Kérésének megfelelően kiemelten vizsgáltuk a katasztrófavédelmi rendszer 2012. január elsejétől történő megvalósulását, a tapasztalatainkról készített anyagot megküldöm az Ön részére.

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. Törvény (Kat), valamint a törvény végrehajtására kiadott 234/2011. (XI. 10) kormányrendelet (Kat.Vhr) lényeges változást hozott a katasztrófavédelem területén. Az új szabályozás révén megtörtént a katasztrófavédelem szakterületének átfogó szabályozása, és ezzel együtt több korábbi részterületet szabályozó normát (pl: 196/1996. (XII. 22.), kormányrendelet, 114/1995. (IX.27) kormányrendelet, stb.) hatályon kívül kellett helyezni. Az egységes szabályozás a feladat- és hatáskörök könnyebb beazonosítását tette lehetővé.

1, Feladatrendszer, felkészítés:

2012. január 1. óta a katasztrófavédelem egységes szervezet- és feladatrendszerben végzi tevékenységét, ami azt is jelenti, hogy a katasztrófavédelmi szakembereknek egy rendkívüli szerteágazó feladatrendszer követelményeinek kell megfelelniük. A tapasztalataink szerint a végrehajtás személyi feltételeinek megteremtése, az állomány szakmai felkészítése megtörtént, illetve folyamatban van. Problémaként jelentkezhet, jelentkezik a beosztott állomány heterogén összetétele, képzettsége és hozzáállása. Sok pozitív jelenséget tapasztaltunk az OKF által szervezett képzéseken, amelyeken az új beosztásba helyezettek számára meghatározták a szakmai irányelveket, elvárásokat. A hallgatói kör megsondázása során természetes jelenséggént felszínre is kerültek az erőltetett ütemű felkészítésekben rejlő azon hiányosságok, amelyek meghatározóan befolyásolhatják a végrehajtás sikerét (pl: nem értem a feladatot, de nem merek kérdezni, nem is az én feladatom ez, túl van misztifikálva a polgári védelmi tevékenység, stb), a kapcsolattartás mikéntjét az önkormányzatokkal, a polgármesterekkel, az együttműködőkkel, közreműködőkkel.

A Testület nem kívánja részletesen elemezni a hatáskörébe nem tartozó tűzvédelmi és iparbiztonsági szakterület tevékenységét. Úgy gondoljuk azonban, hogy érintőlegesen mégis fontos mondani egy-két dolgot ezekről is, hiszen az egységes katasztrófavédelmi rendszerben sok szálon kapcsolódnak a polgári védelmi tevékenységhez..

2, Tűzvédelem:

A tűzvédelem az egységes katasztrófavédelem részévé vált. Ez azt jelenti, hogy a hagyományos tűzoltási, műszaki mentési munkálatok kiegészültek a lakosságvédelmi feladatokkal is! A tűzoltó-parancsnokságok, katasztrófavédelmi őrsök vezető állományának átképzése, gondolkodásmódjának megváltoztatása most rendkívül fontos feladata az OKF-nek, és a megyei igazgatóságoknak.

Tapasztalataink szerint sokszor hiányzik a feladatok egységes értelmezése és végrehajtása, elsősorban az információk hiánya, illetve a még fellelhető szemléleti problémák miatt.

3, Iparbiztonság:

Az új szervezet kialakítása véleményünk szerint jól, a meghatározott ütemterveknek megfelelően történt. A vezetés jól határozta meg a prioritások sorrendjét, a felkészítések egymásra épülését, a jogszabályi háttér kialakítását. Tapasztalatunk szerint a szervezet

munkatársai kiemelt figyelmet fordítanak a szervezeten belüli kapcsolatok kialakítására, a hatósági tevékenység beindítására, és ezek szakszerű végrehajtására.

4, Települések katasztrófavédelmi besorolása:

A települések katasztrófavédelmi besorolását kockázatbecslés alapján a települések elkészítették és felterjesztették – a megyei védelmi bizottsági elnökök útján – a belügyminiszter részére. Sajnálatos, hogy a megváltozott törvényalkotói akarat miatt nem áll rendelkezésre a megelőzéshez elengedhetetlenül szükséges pénzügyi forrás, így csak remélni tudjuk, hogy a települések védelmi követelményeihez kapcsolódó felkészítési, tervezési feladatok végrehajtása nem csak papíron, vagy sehogy nem fog megvalósulni.

5, Katasztrófavédelmi kirendeltségek:

A jogszabályi előírásoknak megfelelően, a települések veszélyeztetettségének figyelembe vételével megalakultak az új katasztrófavédelmi kirendeltségek. Az ehhez szükséges személyi és anyagi szükségletet a belső erő- és eszközállomány átcsoportosításával biztosították. Tapasztalataink szerint ez néhol – elsősorban valószínűleg kommunikációs hiányosságok miatt – ellenérzéseket váltott ki a lakosság és az önkormányzatok körében, néhol állományon belül is (pl: miért nem számított a lakosság száma egyes esetekben? Lásd Baranya megyében Komló Pécshez kerülése, vagy Borsod-Abaúj-Zemplén megyében mi indokolta Sátoraljaújhely, Sárospatak Encshez csatolását?)

Nagyon nagy kérdés véleményünk szerint, hogy az új járási rendszerhez miként fog majd igazodni a katasztrófavédelmi kirendeltségek száma, működési területe? Miként és kikkel tudják majd ellátni a helyi védelmi bizottságokban a helyettesi feladataikat, marad-e elég szakember arra, hogy veszélyhelyzet esetén a településeken a polgármestertől a vezetést átvegye? Megítélésünk szerint a kirendeltségek állományának a leterheltség miatt nemigen jut ideje a települési polgármesterekkel való kapcsolattartásra.

6, Köteles polgári védelmi szervezetek megalakítása:

A jogszabályi előírásoknak megfelelően megkezdődött a polgári védelmi szervezetek megalakításával kapcsolatos feladatok végrehajtása. A kockázatbecslés alapján meghatározták a települési szervezetek létszámát, zajlik az állomány kiválasztása és a szükséges adatok bekérése. Azokon a településeken, ahol már megalakultak és ünnepélyesen esküt tettek városuk főterén, nagyon jó volt a lakossági visszhang. Hiányosságként csak az róható fel, hogy néhány területen zavart okozott az önkormányzatoknak megküldött anyag első részéből hiányzó magyarázó, értelmező rész. Szeretnénk felhívni a figyelmet arra is, hogy a katasztrófavédelmi törvény 60.§. (9) bekezdése alapján a polgári védelmi szervezetbe beosztott személy részben vagy teljesen mentesíthető a helyi adó fizetése alól. A gyakorlatban az összes beosztott személy esetében valószínűleg kivitelezhetetlen ez, de a területi és országos rendeltetésű, szakmailag képzett személyek esetében az elismerés és motiváció módszerét is jelentheti. Éppen ezért érdemes lenne a településeknél kezdeményezni, valamint a figyelmüket felhívni arra, fontolják meg a polgári védelmi szervezetekbe beosztott személyek helyi adók megfizetése alóli legalább részleges mentesítésének lehetőségét.

7, Önkéntes polgári védelmi szervezetek:

Ez az a terület, amely egyértelműen az új katasztrófavédelmi rendszer sikertörténete! A szervezet jól kezelte az önkéntes mentőszervezetek közötti érdekellentéteket, megértette velük az egységes nemzeti minősítő vizsga fontosságát, és azt, miért kötelező azt letenni. Az egységes követelményrendszert az érdekeltek bevonásával jól dolgozták ki. Tapasztalataink szerint megfelelő ütemben zajlik a felkészítés és a vizsgáztatás. Sajnálatos, hogy a működési feltételeket biztosító pénzügyi forrás megszűnt, ezért fontosnak tartjuk, hogy az OKF lehetőségeihez mérten mindent tegyen meg ennek a pótlására.

8, Közbiztonsági referensi rendszer:

Bevezették a közbiztonsági referens intézményét a katasztrófavédelmi szempontból I. és II. veszélyességi osztályba sorolt településeken. A referens a településeken a polgármester felkészítéssel és védekezéssel kapcsolatos feladatait hivatott elősegíteni. Tapasztalataink alapján megállapítható, hogy vannak olyan települések, ahol nem köztisztviselői jogviszonyban (Kat. 3.§. 12.) álló, illetve még középfokú iskolai végzettséggel (Kat. Vhr. 76. §. 4. bekezdés) sem rendelkező személy látja el ezt a feladatot. Az iskolai végzettség és a köztisztviselői státusz természetesen nem helyettesíti a rátermettséget, de sokak katasztrófák elleni védekezés terén szerzett szakmai ismeretei is igen gyengék. Tapasztalat az is, hogy a települések előszeretettel alkalmaznak volt honvédelmi, rendvédelmi nyugdíjasokat a feladat ellátására megbízással, vagy **szóbeli felkéréssel**. Zömük kordedvezménnyel ment nyugdíjba jelenleg szolgálati járadékos. Sokan közülük azért, hogy elkerüljék a járadék után előírt 16%-os SZJA megfizetésének kötelezettségét, önkéntes tartalékosnak jelentkeztek a honvédségnél. Így az a furcsa helyzet állhat elő egy esetleges veszélyhelyzetnél, hogy a közbiztonsági referensek egy része bevonul tartalékos szolgálatra, így nem fogják tudni ellátni közbiztonsági referensi feladataikat. Ezért különösen indokoltnak tartjuk jobban odafigyelni erre a feladatra .

9, Lakosságfelkészítés:

A lakosság felkészítése a jogszabályi előírásoknak megfelelően, a pénzügyi források adta lehetőségekhez mérten, az ütemterveknek megfelelően zajlottak, zajlanak. Kiemelkedett a tanuló ifjúság és a pedagógusok felkészítésének előtérbe helyezése, ami sikeresnek mondható.

10, Szabályozó rendszerek kialakítása:

A OKF Országos Polgári Védelmi Főfelügyelősége az év során kiemelten kezelte a magasabb jogszabályokból eredő feladatokhoz kötődő végrehajtási, miniszteri vagy főigazgatói intézkedések kidolgozását, ezt a feladatot kiválóan végezte el. A sikeres alkalmazáshoz és végrehajtáshoz fontos hogy a beosztotti és parancsnoki állomány megfelelő felkészítése az elkövetkezendő időben figyelmet kapjon .

11, Hatósági tevékenység

A **Testület** ezen a területen nem tudta sikeresen végrehajtani feladatát, mert nem rendelkezik kellő információval és ismerettel a polgári védelmi „supervisor” tevékenység értékelésével kapcsolatban. Javasoljuk, hogy ennek a fontos területnek a publikálását, megismertetését, elfogadtatását jobban szervezze meg a felelős szervezet.

Összességében megállapítható, hogy a katasztrófavédelem 2012. január 1-jén életbe lépett új rendszere a részterületek összehangolásával, az egységes irányítás kialakításával pontosan beazonosíthatóvá tette a feladat- és felelősségi köröket. Tudjuk, hogy az új jogszabályok kialakítását, az egységes és hatékony katasztrófavédelem megteremtését az elmúlt évek gyakorlati tapasztalatai inspirálták. Jól látszik, hogy az állam pontosan meghatározta a feladatokat, szervezeti felépítéseket, hatásköröket, állományi viszonyokat. Az OKF vezetése ennek ismeretében ütemezte a feladatait, ezek végrehajtásának időrendjét, a személyi és anyagi szükségletek biztosításának rendjét. Reméljük, hogy az OKF és alárendelt szervezetei a gyakorlatban, egy esetleges veszélyhelyzet esetén is sikeresen teljesítik majd a „valódi vizsgát”. A rendszer működésének, illetve az ezzel kapcsolatos szabályozásnak a „finomhangolása” érdekében folyamatos vizsgálatra, elemzésre van szükség, és a módosításokat a konkrét tapasztalatok birtokában kell majd elvégezni.

Természetesen a Testületünk ehhez a komoly munkához a továbbiakban is felajánlja szakmai segítségét.

Budapest 2012. szeptember 24.

Tisztelettel:

**Dr. Endródi István sk.
ny. pv. ezredes
elnök**